

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdiednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Rieger Imre.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BOGA KÁROLY, SZIRJÁK ALBERT, DR. FERENCZI ZOLTÁN.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt. félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petít soronként 5 krral számítottak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (Lyceum-épület); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — DEZSI LÁSZLÓ egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (Hidelve, Új-utca, 36. sz. a.) küldendők.

A félelemről.

V.

A félelem paedagogiai szempontból.

Folytatás.

A család elvonja gyermekét játéktól, mozgástól, tanulástól mert félti; megtanítja őt félni a zsidótól, rákényszeríti mintegy a setétben való ijedésre, megtanítja irtózni a póktól, borzadni pl. a fáramászástól, csak-hogy bent tarthassa a szobában vagy udvaron, csak-hogy ne piszkolja, vagy ne tépje el ruháját. Beléveri a gyermekebe az iskolától, a tanítótól való félelmet, csak-hogy otthon csendesen viselje magát. Ráijeszt, hogy, ha nagy hangon beszél torika szakad, ha ugrál, lába török, stb, stb. Szerencse, hogy a gyermek csakhamar belátja mindezek badarságát, mert különben nem tudom, mikor és hogyan válnék belőle ember ha csakugyan félne mindentől a mivel csak szülői ijesztgetik, saját kényelmökért vagy éppen tudatlanságból.

Féltsük s így óvjuk gyermekeinket minden bajtól, de ne ijeszessük őt szüntelen; ne állítsák a bekövetkezőt elébe úgy, mint bizton megtörténő: mert ekkor hitelünket veszítjük s őt gyávává neveljük, ki erőit okosan használni soha nem lesz képes a — tulságos félelem miatt. Ha a gyermek nem ért, nem érthet meg — fejlődöttsége alacsony foka következtében — ne zavarjuk őt haszontalan szó-árral, ne vezessük ferde útra hiábavaló félemlítésekkel, hanem vagy positive vonjuk el őt a reá károsan hatható tárgyak, körülmények elől, vagy negative tiltsuk el. Ha pedig megértheti aggodalmainkat, adjuk elő neki úgy, a mint van. hadd lássa be azok alaposságát s e szerint cselekedjék. — Tanítsuk meg őt félni s így óvakodni, tartózkodni mindattól, kerülni mind azt, a mi ránézve kellemetlenül, károsan hatna; e tanításunkban gyakran segélyünkre jön a gyermek közvetlen tapasztalata is, de ezt sokszor nem várhatjuk, számos esetben nem szabad bevárunk. — Féltethem jó hírnevemet akkor már, mikor egy szennyfolt lemoshatatlanul rátapadt.

Nagy hibát követ el a család akkor, mikor gyermekének képzeletét babonák, rémes kegyetlenségek, borzasztó események elmesélésével rendkívül felizgatja. Már maga a túlfeszített képzelet csapongása is rossz hatása úgy a testi mint lelki fejlődésre nézve; hát még a

Amese tartalma! sok rémes dolog ijedőssé teszi; a kegyetlenségek elérzékeltelenítik, vakmerőséget s erkölcsi romlottságot idéznek elő benne. Mennyire megrontjuk az emberek iránti szeretetét; mily tévutakon engedjük bolyongani értelmét; milyen iszonyu perczeket s éjszakákat készitünk így számára! — Nem a mese ellen foglalok én állást. Világért sem! Én csak az itt felsorolt s ehhez rokонтartalmu meséket itélem határozottan el s irtanám ki nemcsak a gyermek szobából, de a felnőttek fejéből is. Mert ahhoz, hogy embert rontson az oly hatalmas nevelőnek: a mesének sem lehet és nincs is joga. — Elég igaztalanságot elég borzasztót lát ő az életben; mért szaporitnók ezek számát; mért csepegtössünk mérget a kedves czukor édesége alatt a gyermekebe, mikor üdithetjük, jóra nevelhetjük őt általa.

Bünt követ el a család akkor is, midőn gyermeke előtt nem válogatja meg beszéde tárgyát s szavait, midőn nem akarja vagy nem tudja megválasztani a körülményt, a helyet s időt, melyben, hová és mikor gyermekének különös óvás, intés és visszatartóztatásra van szüksége. Mennyi ócsárlást, pletykát kellene elhallgatnunk; hány erkölcsrontó helytől kellene őt elvonnunk; mennyi intést, jó tanácsot kellene rá pazarolnunk: hogy tanuljon másokat nem sértegetni; öntestére, szívére ügyelni, tettei előtt gondolkodni. Mi engedjük vakon rohanni s mikor aztán belekerült abba az örvénybe, honnan senki és semmi sem menti ki: átkozzuk a sorsot; követ dobunk a gyermekekre a helyett, hogy önmagunkat kárhozzatnók el.

A mit a család el nem ront, nem hagyja éppen azt a társadalom. Különös világot élünk! Azon kor, melyre mi renkivüli haladásunk magaslatáról oly megvetőleg szeretünk tekintgetni; azon társadalom, melyet műveletlennek itélünk hozzánk képest: közös erővel nevelé az ifjut s gyermekeket, nevelé udvaron, utcán úton, útfelen. Az öregebbnek meg volt a joga — s gyakorolta is megszólítani vagy megfenyíteni a fiatalt, ha nem helyeset és helytelenül cselekedett. Óvta mindenki a gyengét; nem sérté büntetlenül senki az illető kor társadalmi szokásait. Ma verekedhetnek, szemérmetlenkednek, haszontalankodnak gyermekeink bátran és szabadon; elmegy mellettök akárhány, de rájuk sem néz egy sem, meg nem szólítja őket senkisé. Sőt sok esetben maguk a szülők határozott sértésnek veszik, ha egy idegen az ő gyermeküket inteni bátorodik. Pedig meny-

nyi rosszat tanul a gyermek csak az utcán is! Hány-szor öli el erkölcsi érzelmemet; mennyit nyirbálja mind-azt, mi eddig előttem nemes és sérthetetlen volt; mennyire süllyeszti vallásos meggyőződésemet az utca! És mikor ezeket teszi nem félelemre tanít ugyan, hanem éppen ezt igyekszik elfojtani bennem s ezzel okoz anynyi kárt, hanem többet, mint a túlságos félelemre szoktatással. — Ha előlve bennem a szemérem érzete, eldurvitva a szépszereti érzék, ha napról napra erkölcstelen-séget látok s hitetlenséggel — legyen szabad így szólanom — lakom jól: nincs undor, nincs irtózat, bor-zadály, félelem semmi ruttól semmi aljastól, szemtelen-től... Mi tartóztat aztán vissza ezektől engem, ki, nem hogy az ethika eszményi magaslatára emelkedni törnék, de még azon alacsony polcra is aláestem, melyen eddig valék. —

Megengedem — mondja tán egyvalaki — hogy a család és társadalom sok hibát követ el részint a félelem fölcsigázása, rossz irányba terelése, részint elfojtása által: hanem hát arravaló az iskola, hogy mindezt űsse helyre; és ez meg is teszi.

Ma az iskolától nagyon sokat várnak. Azt hiszik, hogy az a 5—6 tanóra naponként nemcsak tudomány-nal tölti el az ifjút, hanem kipótolja, helyrehozza s fejleszti annak erkölcsi nevelését is, noha a család és társadalom aztán évekig szabadon rontott s ezentul évekig, a sirig, naponként 3 szor annyi időt át teszi mind-annak ellenkezőjét, a mit az iskolától vár. megkövetel. Nem tagadom az iskola nagy hatását, kivált ha az ok-tatva-nevel, nem pedig csak ismeretekkel gyömoészöl: de be kell látnom, hogy az iskolának sem ideje, sem alkalmja nincs mindama szépre, igazra, jóra vezetni tanítványait, melyeknek ők iskolán kívül csak ellentéteit tapasztalhatják, érzik. — Család, társadalom és is-kola; e háromság együtt véve képes valódi neve-lést adni ma; ha közülök hiányzik valamelyik, hiányos lesz menthetlenül a nevelés is. Hogyne lenne pe-dig hiányos akkor, mikor az iskola egyrésze sem sok-kal több jót akar és tesz, mint a család s a társada-lom? — Ezek ijeszgetik mumussal, ördöggel; amaz ijeszt sötét karcerral, kályha-lyukkal. A család félemlit iskolával, ez pedig bottal, korbáccsal. — Mindhárom közösen gyengíti, testemet, mert egyiknek sem erős ol-dala az egészségügy szabályainak megtartása. Az isko-lában is csakugy ráriálnak, csakúgy ráijesztenek a gyermekekre mint akár otthon. — Itt sem irtják ki, nyir-bálják körül azon okokat, melyekből a káros félelem származik. Pedig tehetnék, ha az egészségügyre, a test erősítésére több gondot fordítanának; ha az ócsárlást, feddést ritkán alkalmazzák; ha szórakozni nem enged-nének; ha büntetési eszközöket megválogatnák; ha a babonát végkép elölnék; ha egyes ijedelmek alaptalan-ságát kimutatnák; ha bátorra tenni igyekeznének. — Az iskolának törekednie kell arra, hogy a gyermekeiből ki-irtsa azt a félelmet, mely nyilvánulásaiival testet s lel-ket emészt, mely szellemi hatásaiban képes valakit ha-zuggá, ravasszá, orozóvá, szeszélyessé mógorvává, em-bergyűlölővé, iskola-, tanulás-, munkakerülővé tenni s így erkölcsiileg teljesen tönkre juttatni. Avagy ha a tanít-vány fél tőled, nem hazudik-e, nem fog-e kerülni téged iskoláddal, könyveddel, tudományoddal egyetemben? A ki fél embertársaitól: nem fogja-e gyűlölni őket? Bi-zony be kell látnunk, hogy a félelem erkölcsi hatásai sokszor nagyon kártékonyak. Éppen azért igyekeznünk kell az okokat elhárítani s ez érzélem szenvedélylyé fajulását megakadályozni. Ezt a fenntebb érintett esz-

közök által érjük el legbiztosabban. Hogyan és mikor használja a tanító azokat: a nevelői tapintat mutatja meg leghelyesebben. Itt csak annyit jegyzek meg, hogy a természetrajz, természettan sokat tehet, ha a tanító ismerve a nép babonáit, félszeg tévedéseit, balga hiteit, ezekre kiváló figyelemmel van úgy ama tárgyak, mint a földrajz tanításánál. Egyes mesék az alaptalan meg-ijedés, félelem betanulására s kinevetetésére; egyes felvilágosító, bár rövid, de határozott szavak, nem téveszthetők el hatásukat. A történelem bátor szemé-lyeinek bemutatása; testgyakorlásban mindennemű vállal-kozásban a józan bátorságra ébresztés s annak gyako-rlóra nagyon sokat tesznek, ez érzélem süllyesztésére. A tanítói példaadásról szólnom nem szükséges, hiszen ma már mindenki tudja, hogy nevelés e nélkül nincsen.

Mig az iskola így, szoktatás, oktatás és példa ál-tal igyekszik a félelmet korlátozni, ne mulassza el sem a család sem a társadalom fönnebb elősorolt s ahhoz hasonló hibáit elhagyva s különösen a józan bátorságra szoktatva az iskolának segítségére menni, avagy annak ez irányu működésére rá sem szorulni. Ez érzel-met készen, kifejődve hozza a gyermek magával a családból; az iskola teljesen kiirtani sohasem lesz képes; de maga a család teheti, hogy ki nem fejleszti. A már meglevő félelmet a legnagyobb önnevelőknek önmaguk-ból kiölni sem sikerül. A legbátrabbnak is vannak per-cei, körülményei, melyekben, illetve melyektől fél. A híres Rousseau, ki ez érzélemről hallani sem akar, na-gyon félhetett ettől, midőn onnyire törekedett megsem-misíteni; de különben is Émiljén semmi sem vonul ha-tározottabban végig mint ama félelme, hogy neveltje olyan emberré talál lenni, mint minő a többi.

Eddig a káros irányu félelem meggátlásáról, ja-vításáról szoltam; de igyekeztem kimutatni azt is, ho-gy ez érzélem mint ilyet előlünk lehetetlenség, hogy ez jó irány-ba terelhető, hogy erre a nevelésben szükségünk van, hogy tehát a paedagógiának ezzel számolnia kell. Az érzelmek mindenike, bármily nemes és magasztos elfa-julhat. Maga a szeretet, ha mint vak szenvedély ural-kodik felettünk, oly tettekre ragadhat, melyek az ethi-ka törvényei előtt meg nem állhatnak. A nevelésnek, éppen ez okból, oda kell törekednie, hogy az érzelmek fejlesztésénél irányításánál az arany középutat, a jót, szépet, igazat elérje; nem magáért az érzélemért, ha-nem az emberért kell a nevelés. Egymagában nincs ér-zélem, mely célunkhoz: boldogság az isteni tökélyben, élvezetne. Nagyon sok és igen sokféleleken működik közre szükségszerűleg a cél elérésében; a nevelés teen-dője, hogy csak akkor ott és akkép vegye igénybe egyi-kezt-másikat, mikor, hol és hogyan reá szükség van.

(Vége köv.)

Ujfalussy.

Az elemi népiskola kertészeti tananyaga.

A kolozsmegyei tantestület központi körének elnöke-től felkértem, hogy a köri gyűlésen tartsak egy nyilvános előadást arról, hogy a népiskola III., IV., V. és VI. osztályaiban a kertészet, szőlészet és borászat köréből mennyit és mily irányban lehetne tanítani.

Ez szives felhívást szerencsémnek tartva, s a köz-ügy iránt érdeklődve, mint a gyakorlat embere, öröm-

mel ajánlottam fel szolgálatomat s az ezen tárgyakkól tanítandó tananyagot a következő pontokban foglalom össze :

A III. és IV. osztálynak a gyümölcsészetből:*)

A talaj ismertetéséről, miből áll a jó talaj, a rosztalaj rendbehozása.

A trágyanemek ismertetése, a trágyanemek hőfoka és azok tápereje.

A gyümölcsfáknak alkalmas talaj, a talaj fekvése, különböző faneműek milyen talajt igényelnek.

A gyümölcsfák szaporítási módja, a magról, és gyök-sarjról.

A mag-gyűjtés és a magvak eltartása.

A magvak vetési módja és ideje, a mag-ágyások elkészítése, megmivelése és felosztása.

A magkikelése után a palántokkal való bánásmód és a magágyások tisztántartása és gondozása.

A faiskola-készítés, talajválasztás, forgatás, talajművelés, felosztása, vadoncok előkészítése ültetés alá.

Ültetési rendszer.

A faiskola vadonczültetvényeinek kezelése és a talaj tisztántartása.

Az oltóviasz készítés-módjai; folyóviasz: 1 kiló gyanta, 70 gr. l.-olaj, 280 gr. szesz; keményviasz: 1 kiló viasz, $\frac{1}{2}$ kiló terpentin, kevés faggyú, fa-tapaszkészítés.

Nemesítési módok és az azokali bánásmód. Szemzés, párosítás, lapozás, egész és fél héj alá, kettős nyergezés stb.

A nemesítési módok mikor végzendők?

A termésre az éghajlatnak megfelelő fajok választása.

Az oltógalj szedésének ideje és eltartási módja az oltásig.

A benemesített csemetéekkel való bánásmód, a faiskola tisztántartása.

A faiskola első évi metszése.

Ez volna vázlatos feltüntetése annak, mit a III. és IV. osztály növendékeinek tudni kell a gyümölcsészetből elméletileg és gyakorlatilag.

Az V. és VI. osztályban előadandók:

(A III. és IV. osztályban előadottak ismételtetnek, különösen a gyakorlati rész.)

A faiskola tisztántartása.

A másodévi tavaszi és nyári metszés, valamint a megfogant vadonczok újra oltása.

A faiskolai oltványok harmadévi korona-metszése és nyári kezelése.

Negyedévi metszés és nyári kezelés.

A kifejlődött oltványok kiásatása fajonként és elvermelése az ültetésig.

A gyümölcsös tervkészítése, felosztása, talaj és fekvés választása és a gödrök kiczövekelése.

Az oltványok előkészítése az ültetésre azok gyökér- és koronametszése és az ültetés szabályai.

A gyümölcsstelep anyakönyvének készítése s annak szükségességéről.

A fiatal fák első évi gondozása, öntözése és tisztántartása

A fiatal gyümölcsös kezelése és gondozása.

A gyümölcsfák tavaszi és nyári metszése, a terméketlen fakkal való bánásmód.

A fák betegségei.

A gyümölcsfák ellenségeiről.

A gyümölcsfajok ismertetése.

A szőlőszeletről.

A szőlőtalaj megválasztása, a talaj fekvése szőlőiskola és szőlőtelepek.

A talaj előkészítése és felosztása (forgatás, kiczövekelés, vízvezeték és vízmedenczék).

A szőlő szaporítási módja, dugvány, bujtás; szőlővessző-szedés.

A szőlőiskola készítésének módjai, ültetési rendszer.

A szőlőiskola kezelése nyáron át, mivélés.

A szőlőiskolából a gyökeres vesszők kiszedése és ültetésig eltartása (vermelés)

Szőlőtelepek beültetése, vessző-előkészítés, ültetési módok.

Az új szőlőtelep első évi gondozása, metszés, művelés és kifoldozása.

Az új szőlőtelep 2-ik évi metszése, alpmetszés, czombmetszés.

A karikák metszés betanítása s többféle metszések ismertetése.

A termőszőlő évi művelése.

Szüret. Szőlőszedési rendszer.

Szőlőfajok ismertetése.

Trágyázási módok a szőlőtelepen.

A borászatból:

A musttal való bánásmód szüretkor. Pincze és erjesztő-kamara rendbehozása.

A must gondozása az erjedés alatt a pincze vagy erjesztő-kamrában.

A must erjedése utáni bánásmód a lehuzásig.

A bor első lehuzásánál követendő szabályok. Sep-rőkészítés.

Az új bor kezelése, hordó, pincze tisztántartása, töltögetés.

Az új bor második lehuzása.

Az új bor harmadik lehuzása.

Az új bor egy év alatt palaczkképessé tételének módja.

A bor derítése, és mely bor képes a derítésre.

A derítő szerek megismertetése, viza hólyag, csersav.

A derítő szerek mily arányban használandók.

Mely bor milyen természetű derítő szert igényel?

A derítés bánásmódjai.

A derítés után miként kell a borokkal elbánni?

Az ó-bor kezelése.

A borok alkatrészei.

Zonda László,
okl. gazdasági kertész.

E pontokat a köri gyűlésen a t. előadó külön-külön részletesen és szakszerűen fejtegette. Érdekes előadását élénk vita követte. L. az »Egyesületi élet« című rovatban. Szerk.

T Á R C A

Széchenyi István az 1825-ki országgyűlésen.

(Befejező közlemény)

És még van egy pont, melyre világot kell vetnem, hogy Széchenyi jelleme világosan álljon szemünk előtt. Széchenyi mélyen és olthatatlanul szerelmes volt. Szerette gr. Zichy Károlynét, Gr. Seilern Creszenttiát,

E szerelme egész lényét egy középkori templarius rajongásával töltötte el, hiszen ehhez hasonlítja magát. A haza iránti szenvedélye mondhatnám együtt kezdődött és együtt nőtt e másik nemes, nagy szenvedélyvel. E szenvedélye 1824-ban augusztusban vette kezdetét s elkísérte egész életén át. 1825-ben (ápr. 10) örvendve kiált fel: „Hunyady Pepi elveszi Liechtenstein Henriettát. Mily szerencse, hogy nem lett enyém!” (XXII. 47 B. Sz.)

E nő emléke kíséri 1825-ben párizsi útjára, e nő emlékével jön a pozsonyi országgyűlésre. Arra a gyönyörű és felséges gondolatra jut, mit érez is, hogy a s z e r e l e m e r é n y.

Ez érzelem vezeti őt arra, hogy egy amolyan philosophusokból álló társaságot szervezzen, a mit már érintetem. „Vannak oly számos szervezetek, melyeknek tagjai egész életüket imával, elmélkedéssel s télelenségben töltik el, hogy a menyországot kiérdemeljék. Vajon miért nem léteznek oly társulatok, a melyek az igazi philosophiát gyakorolnák, azt tudniillik, miként kell saját becsértékünket fokozni s embertársainknak hasznára lenni! — Mily nagy szerencse volna ily társulat tagjává lenni, s legalább néhány, vagy hár egy tanura hivatkozhatni, hogy a mi az életben legnehezebb, önmagunkat le tudtuk győzni. — Istenem mily nehéz dolog erényesnek lenni, anélkül, hogy egy rokonérezelmű barátunk volna“.

De akad még több fonál is kezünkbe.

Széchenyi nem tartotta titokba szenvedélyét e nő iránt. Csakhamar köztudomású lett s ő maga majdnem egész élete sorsát e nő kezébe tette le, midőn így ír 1826, január 30-án „Creszenttiát egész nap nem láttam. Tán Cl. (am?) zagyvált valamit? — Ő fogja meghatározni, hogy tovább szolgáljak-e, vagy quietáljak. Ő lehet az oka, hogy egy egész nemzet ujja szülessék. — Amphitrite, a ki a sást megitatja.“

Az akadémia czimerében épen e gondolatot fejeztette ki utóbb. Egy nő alak van rajta: egyszerre Minerva és Hunnia, kiemelt kézzel egy kehelyt tart föl, melyből egy sas nektart iszik.

Ki ábrázol e nő alak mást, mint e nőt, ki Széchenyre nézve az az örök nőség volt, mi az Ember tragédiájában Éva Ádámnak, ki az volt rá nézve, a mint Goethe mondja: Das ewig-weibliche zieht uns hinan.

Mikor pedig Wesselényi febr. 6-án 1826-ban Erdélyből Pozsonyba jött, Széchenyi elbeszélte neki e szenvedélyét s Wesselényi pathetikus modorában így eskette meg: „Esküdjél meg, atyád sírjára, hogy őt örökké, hiven, tisztán fogod szeretni: a pokol minden átka szálljon rád, ha valaha ez esküt megszegnéd. (B. Sz. XXII. 49—50).

E nő megjelen Pozsonyban gyakran az országház karzatán. (Ápr. 7) (B. Sz. XXII. 51)

Néha valóságosan ostromolja Széchenyi. A nő egyszer így szól hozzá: „Sokat gondolkodtam önről, — ön vagy a legrosszabb, vagy a legtökéletesebb ember a világon!“

„Mennyire igaza van. Váljunk el!“ (ápr. 14) (U. ott 52). — Máskor bírálja Széchenyt s csak négy hibát lát benne: egy kicsit hiu, egy kicsit szerfölött nagyravágyó, egy kicsit gunyolódó s egy kicsit ravasz. (U. ott. 52)

Ime a javító, nevelő, emelő, befolyás, melynek hatása alatt Széchenyi 1826 febr. 15-én csakugyan beadja lemondását a kapitányságról. Másfelől pedig így ír: „Szeretek egy tisztességes nőt, szerelmem oly tiszta, mint egy angyalé, minden erőmet megfeszítem, hogy lelkemet minden szépre, jóra, az erényre képesítem. Föláldozom magamat, személyemet, vagyonomat, hazámnak közjává: s majd senki sem ért meg, egy egész nemzetből senki.“ (B. Sz. XXII 43).

Széchenyi mint minden nagy szívű ember, nagyon szerette a nőket. A természet szíve dobogott benne, mely minket közel hoz azokhoz, kiktől a földön a legtisztább boldogság vágy a legborzasztóbb kin árad a férfira. Maga így ír: „Szerelem volt az, most is az, s mindig az lesz, a mi lépteimet, akaratom ellen is vezérli. — Sokan bolondnak vagy ostobának fognak nézni, még többen rossz embernek; de lesznek, a kik becsülni is fognak. Egyetlen vágyam, hogy Creszentia boldog és nyugodt legyen.“ (U. ott. 54).

És e nő maga mily nő volt! Ugy látszik megfelelő a férfi legmerészebb álmainak. Ugy látszik, hogy méltó ama halbataul fényre, mely Széchenyi alakjáról rája vetődik, hiszen a Széchenyi életére meg ő hintet fényt és ő árasztotta azt a meleget, mely nagy gondolatokat és nagy tetteket keltett fel benne.

Azt mondja Széchenyi „Egyszer azt mondtam neki: „Ön betölti egész lelkemet és mikor öre gondolkodok, lelkesülök mindenért, a mi szép, nagy és nemes.“ — Ő pedig így felelt: „Ha ez igaz, ez nem az én érdemem, hanem amaz imádságoké, miket naponként az éghez intézek az ön boldogságáért. (U. ott. 54).

Mindennapi imája ez: „Tiporj el engem Mindenható! Halmozz rám minden bajt, szeggyent: csak ő nyerjen kegyelmet a te trónod előtt. Tedd őt boldoggá, adj neki békéséget szívébe, nyugalmat lelkébe, meglegedést kedélyébe!“ (U. ott. 57).

Az országgyűlés befejezésével attól remag, hogy nem élhet egy városban vele, mit nem adna egy királyságért. (U. ott 57).

Folyton árnyként kíséri e nő lépteit. Jóllelte boldogítja, betegsége kétségbeejti, kezeit tördeli, imádkozik érte; ha neveti túsúrásokat érez szívében; ha elútasítja, üres neki az élet s öngyilkos akar lenni s egyetlen mosolya, barátságos szava meggazdagítja az életet. Ah ez a szerelmes szív bánata, kéje, fájdalma s öröme, kétségbeesése és reménysége.“

Kétségbeesésében így kiált fel: „Ne neheztelj reám hazám, számodra el vagyok veszve! Életem fáklyája letört, Geniusom eltípor.“ (febr. 7. 1829).

S néhány napra így szól: „Általa jobb emberré lettem“ (U. ott. 65).

Mikor pedig 1828-ban Széchenyi Pestre jön Pozsonyból, Zichy Károly pedig Bécsbe megy hivatala miatt, Széchenyi ilyen bucsúszót ír: Mitevő legyek, kérdem magamtól éjjel és nappal. — Isten tudja, mindig az ön nyugalmát tekintettem, nem a magamét. Száz meg száz kétség és küzdelem után egy szózat tisztán és világosan ezt sugá nekem: Légy hű hozzá, utolsó lehetég. Küzd föl magad oly

állásontra. melyről embertársaidnak, hazái fiainak javára lehetsz, áldozd föl magadat a közbírá, — egyszerűen légy hozzá méltó. — Én a családi boldogságról örökök lemondtam, s csak önmeg akarok élni.

Rágalom érhet engem is, de gondom lesz reá, hogy soha se szégyelhesse meg magát miattam.

Önnek szent kötelességei vannak, ön anyja egy népes családnak. Én egy oly pályára léptem, mely nem kevésbé szent. Akármit végzett az ég fölöttünk: teljesítse ön az anya s a hitves tisztét; én viszont igyekezni fogok annyit jót fenni, a mennyit csak tehetek az életben. Isten nem fog minket elhagyni!

Az én helyem, melyet a gondviselés számomra kirendelt, Magyarország. Megállom e helyet híven, becsülettel, míg óráim útni fog." (B. Sz. XXII. 62).

De mit szóljunk még az olyan megjegyzésekre, midőn e nő ezt a megjegyzést teszi, hogy legjobban néz ki akkor Széchenyi mikor egészen komoly, pl. mikor az országgyűlésen hazafias beszédet tart. (1830. U. ott 69). Vagy e nő 1829 decemberében egy medaillont küld hozzá megnézés végett, melyet neki szánt „halála után“. Ez ereklyén e felírás volt: „Csak a nemesbűlés és Magyarország jólléte legyen a cél, mely minket összeköt. — Ha minden ingadoz, megmarad a hit.“

Lehetetlen be nem látni, hogy e nő Széchenyi sorsával, sőt Magyarország jövőjével is némileg rendelkezett s ő nemesen használta fel e hatalmat.

E szerelem hit, erény és nagyság volt Széchenyinek s 12 évig szerette, míg nőül vehette. Zichy Károly meghalt 1834 decz. 15-én özvegyét nőül vette Széchenyi 1836, febr. 4-én Budán a krisztinavárosi kápolnában, (az u. n. vérkápornában) esti 7 órakor s z á m o s n é p e l ő t t (Jelenkor 1836 febr. 6 szám). Ime egy pár vonás Széchenyiről, ki a jövő Magyarország jósa és alkotója. Minden nagy eszme egy fátyla, mely az örökkévalóságba világít, Minden nagy tett egy-egy nagy mértföldmutató az emberiség haladásában. Széchenyi mindkét oldalon nagy dolgokat tett. Másfelől minden mély szenvedély nagy lelki s emberi tulajdonok bizonyítéka de bizonyítéka annak is, hogy a legnagyobb emberek is boldogságokat csak a legtermészetesebb emberi érzések kielégítésében találhatják.

Dr. Ferenczi Zoltán.

S Z E M L E.

Schweitz népoktatásügyi statisztikája.

Grob zürichi tanügyi tanácsos Schweitz oktatásügyéről közelebbről adta ki nyilvános jelentését mely a népoktatásügyről a következő érdekes adatokat tartalmazza: Az iskolába járó tankötelesek száma 434080, mi az összes lakosságnak 15%-át teszi. Anyanyelvüket tekintve 311271 német, 97113 francia, 19894 olasz és 5832 vegyes. A tanulók közül 17132 három kilométernél hosszabb utat tett meg naponként az iskoláig, sőt 3225 tanuló az iskolától 5 kilométernyire vagy még nagyobb távolságra lakott. A 4386 iskola 8362 tanteremmel bírt, és pedig 935 fiuk. 965 leányok és 6462 vegyes tanulók részére. A 8365 tanerő közül 5840 férfi, és 2525 nő. Átlag egy tanítóra jutott 51:9 tanuló; ez átlagos szám a legkisebb volt Graubündenben = 31, és a legnagyobb Ausserhodenben = 82:9. A tanítók fizetésének összege 9.683,254 francot tett készpénzben és 866055 francot természetiekben, mi összesen 10½ millió frankra rug. Átlag egy tanítóra 1419 franc és egy tanítónőre 901 fr. jut. Schweitz népiskoláinak vagyona 137,534,597 francot képviselt, mely összegből minden egyes lakóra 48

franc jut. Az iskolai kiadások összege évenként 14,781,616 franc, miből egy lakóra 5:19 franc jut. Iskola építésekre 1872—1882-ig azaz 10 év alatt 21,156,915 frank fordítottatott.

R.

Ausztria tanerőinek száma.

A legújabb hivatalos kimutatás alapján Ausztriában a tanerők száma a következő:

	tanító	tanítónő
Alsó-Ausztriában	3455	900
Felső-Ausztriában	874	213
Salzburgban	241	36
Tirolban	1335	929
Voralbergben	247	56
Stajerországban	1262	280
Karinthiában	466	101
Krajnában	233	98
Görz-Gradiskában	212	74
Triesztben	202	101
Iztriában	205	100
Dalmatiában	325	77
Csehországban	9693	820
Morvaországban	3407	710
Sziléziában	746	95
Galicziában	3389	1170
Bukovinában	232	56
Összesen	26524	5816

Az iskolai jutalmazások Olaszországban.

Olaszországban az iskolai jutalmazások kiválóan fontosak. A tanévet befejező zárvizsgálatok után, napokig tartó ünnepélyeken eszközik a jutalmazásokat. Gyermekek és szülők egyaránt ünnepli meg a váruvárt napot. Egy szemtanú leírása szerint a múlt tanév végét követő ünnepély Velenczében a következőleg folyt le: A gymnasium díszterme, melyet hasonló czélokra mindig szivesen átengednek, a legpompásabban volt díszítve, virág-gruppok, oszlopok, képek kiváló aesthetikai érzékkel csoportosítva, kedves benyomást gyakorolnak a belépőre. A közönség, főleg a szülők és gyermekek reményteljes izgatottsággal várják a polgármester érkezését. Egyesek lázas türelmetlenséggel számítják a perczeket, — végre megszólal a városi zenekar, s a néphymnus dala mellett belép a polgármester, a város előkelői kíséretében. Az ünnepélyes fogadtatás után, elfoglalva elnöki emelvényét, üdvözlő beszédet tart az ifjusághoz. A gyermekek énekkara néhány alkalmi dalt énekel. Ezután érdemszerinti sorrendben szólítja ki az elnök a megjutalmazandó tanulókat, s sajátkezüleg tűzi mellükre az ezüst vagy bronz érdemjegyet, vagy átadja az elismerő oklevelet. E kitüntetések a tanuló büszkélkedve viselik s némelyiknek, a megelőző évvel együtt, 2—3, sőt több ily érdemjegye is van. Az érdekes ünnepélyt énekek zárják be.

Az iskolai ünnepélyek hasonló nemei Franciaország, Spanyolország, sőt még Schweiz egyes helyein is divatoznak. Sokan ezeket, paedagogiai szempontból, nagyon károsnak tartják; a mennyiben sok visszaélésre szolgáltatnak alkalmat. A szülők megvesztegetik a tanítókat, csak hogy gyermekek érdemjegyhez jusson. A gyermekekre nézve is veszélyesnek tartják, a mennyiben önzökké teszi őket. Tagadhatlan, hogy e nézetben sok igazság van, de másfelől el kell ismernünk, hogy e rendszernek előnyei is vannak, a mennyiben a nemzeti érzület kifejlődésére hathatósan közreműködik s más tekintetben a szülőknek az iskola iránti érdeklődését nagy mértékben elősegíti.

R.

IRODALOM.

Földrajz.

A népiskolák IV. V. és VI-dik oszt. számára (három füzetben) a miniszteri tanterv alapján írta: Barna J. fővárosi tanító I. rész ára 20 kr. Budapest, 1881. ifj. Nagel Ottó kiadása.

(Vége.)

A II. füzet, illetőleg az ötödik oszt. számára írt tankönyv előszava elmondja a 10 éves gyermeknek, — nem ugyan hozzá szólva — hogy mennyire téves dolog elvárni tőle, hogy az olvasáson és számításon kívül egyéb tantárgyból még 6—800 lapot betanuljon. Minő hatással lesz az ilyen előszó a gyermek lelkére?

A hon-isme a tankönyvben annyival jobb, hogy a kibővítés által — ami pedig elég jól van keresztül vize, — kevésbé tűnnek föl a hibák és hiányok, pedig pár kivétellel mind föl vannak véve, sőt adva hozzá. P. elfeledte szerző, hogy a III. oszt. számára a könyvben határozottan 15 millió lakost mondott, s itt közel 16 milliót vesz föl. Továbbá a kis magyar síkságnál már így szól: „Itt tengeri szörnyállatok maradványait találták.

A rendszer jobban mondva a rendszertelenség is ugyanaz t. i. az északkeleti Kárpátok megyéi, — Mármaros után áttér a Duna jobb parti megyékre. Aztán Esztergom megye után vissza a „Délkeleti Kárpátok megyéire“ Kolozson kezdve, s így tovább.

Ausztria földrajza itt is jobb, a Zirknici tónál azonban megjegyzi; „mint a Balaton, időszakonként dagad és apad.“ De hisz a Balaton világért sem időszakos, míg az előbbeni az, t. i. koronként teljesen eltűnik vize, sőt oly hosszú időre, hogy medrében kaszálnak.

Európa országait illetőleg szerző lú maradt előszavához, mert annyira ismétlése a könyv e része az előbbinek, hogy sok helyt szóról szóra ad egyes részt, más helyt csak a szövegben van különbség, de az anyag teljesen az annyira, miszerint szinte kár volt egyes országot, mint Belgium, Dánia, Spanyolország rajzait megírnia, egyszerűen utálhatott volna a III. oszt. tankönyvére.

A világrészek kellő bővítésel, s helyesen vannak az V. oszt. részére adva két nagy hiba kivételével. Az egyik, hogy Japánok Chinából származnak. Ők mongol eredetűek ugyan, de nem chinaiak. Ennél nagyobb hiba azonban, hogy a kelet indiai szigeteket Afrikánál tárgyalja, nemcsak hozzá csatolva, de annyira bele öklve az „Áfrika áttekintése“ című fejezetbe, mintha közvetlen közelében lennének, sőt hozzá tartoznának. Úgy, hogy előbb a szigeteket sorolja elő Afrika lakóinak foglalkozása után, s aztán ismerteti folyóit.

Hogy következetes legyen a III. füzetnek is előszaván kezdem, pedig ez nem új, hanem amely már a negyedik oszt. tankönyvében szerepel. De éppen ez a baj, mert az előző Magyarország tanítására vonatkozik, s az eltanultak ismétlését igéri; e tankönyv pedig kizárólag csillagászati földrajz. Ha csak nem arra az elmlített 6 sorra vonatkozik, amelyet jobb meg sem tanulni, nem hogy egy hosszú év során ismételni.

A mi magát a könyvet illeti, legyen az bírálata önmagának, én egyszerűen a lényeges hibák elősorolására szoritkozom, csak a lényegesekre mondom, a melyek pedig szintén találhatók csaknem minden fejezetben.

Tehát: „Látkörünk fölött az égbolt legmagasabb pontja mindig fejük fölött van. Ha ezen legmagasabb pontig egy függélyes vonalat képzelünk, azt tetőpontnak nevezzük.“ t. i. — a képzelt vonalat. — „A merre a mágnesű hegyes vége mutat ott van észak.“ De hiszen a mágnesűnek két hegyes vége van.

„Valóban a Nap egy izzó tüzgolyó, mely világító fénykörrrel van körülveve.“ S a valóban is ott áll a nagy hypothesis előtt — Aztán hol van az a fénykör a Nap körül? — „Alig áll be nálunk az esti szürkület, már is észrevehetünk láthatárunk nyugati szélén egy esti csillagot, mely rendkívüli tündöklő fénye által vonja magára figyelmünket. Hajnal nasadtával újra feltűnik, mint hajnal-csillag.“ — Itt bizony a szerző időszámításából csak 112 nap esett ki. „Vannak oly bolygók, melyek közvetlen a Nap körül keringenek.“ — mit kelljen itt értenünk a közvetlenség alatt? — „Ezeket főbolygóknak, vagy földeknek nevezzük.“ — Tehát minden függélygő föld. — „Földünk nem lapos és nem négyszögletes, mint a régiak képelték. Földünk gömbszerű test, a Napnak főbolygója. Mint ilyen nem csak, maga hanem a Nap körül is forog. Azon képzelt vonal, mely a föld északi pontjától a központon keresztül földünk déli

pontjái ér, földtengelynek nevezetük.“ — Ime a nap körüli forgásból indult ki, s ismerteti a föld tengelyét. — „Márczius 21-től szeptember 22-ig a föld déli sarka el van fordulva a naptól, miért is a déli sarkvidéken ezen időszakban folyton éj van. A föld északi sarka ellenben mondott időben folyton a nap felé van fordulva, folyton meg van világítva. Az északi sarkvidéken márcz. 21-től szept. 22-ig folyton nappal van.“ Ez a sok folyton fojtón hat az értelemre „A téritők között kétszer van tél.“ — A mi fogalmaink szerint a telet illetőleg, bizony ott egyszerű sincs. — „A téritők közötti tél nem oly szigorú, mint nálunk.“ — „Ott ilyenkor csaknem szakadatlanul esik.“ — De hogy eső-e? nem mondja, térről lévén pedig szó, a gyermek bizonyosan nem fog arra gondolni. „A sarkkörök közelében eső vidékeket néha igen erősen érintik a sugarak. Ott igen meleg van. A téritő- és sarkkörök középső vidéke azonban mérsékelt.“

„A hold nem álló, hanem bolygó csillag. Mint ilyen nem közvetlen kering a nap körül.“ Ez hogy következhetik egymásból, tán úgy, hogy a nem bolygók, az az álló csillagok közvetlen keringenek a nap körül.

„A napfogyatkozásnál néha megtörténik, hogy a hold árnyéka úgy esik a Napra, hogy először a Nap korongjának szélét érinti, mintha kiharapna belőle egy égő darabot. Mintha csak az árnyék falánksága egyre nőne, úgy fogy egyre a nap fényes része. Végül már csak egy rész marad a Napból, de akkor az árnyék visszafelé húzódik.“ E szerint a hold nem a Naptól kapja fényét, hanem tán Barna úr fedezett föl valamely, természetesen csak általa látott, elképzelhetetlenül nagy fényű égi testet, mely a hold árnyékát a napra veti, hogy ott aztán szerzőként falatozhassék.

„A tenger és száraz földről. A kisebb szigetek lakói szigetlakók, zárjelben Anglia.“ — melyik a nagy sziget, ha Anglia kicsiny. — „Az északi tenger az Atlanti- és Nyagtengerrel foly össze. Az Atlanti tenger északraól délnek foly.“

Vége az emberről. „A kaukázai főtörzs arcza tojásdad bőre hús színű.“ E színnel alig ha foglalná el a szépség terén az első helyet. — „A magyarok eredetileg a mongol törzshöz tartoznak, csak-hogy kedvező magyar-éj alatt töltött ezer év oly kedvező volt“ stb. — Eszerint vannak nemzetiségi égalyak is, hihetőleg a „muszka klímá“ból kiindulva — „A szerezsen főtörzs arczbőre fekete, az orr fölfintorított“

S ezzel eljutottunk a III. füzet végéhez, s ezzel el én is a bírálathoz legnehezebb részéhez. Mert könnyű ám a hibákat kiszemelni, szigorú, majd ironikus hangon rámutatni; de ezzel szemben van sok jól kiválasztott anyag, tapintattal földolgozott rész e könyvben, s a kérdés még is csak kettő lehet: jó vagy rossz tehát a könyv?

Míg csak apróbb hibákról van szó egy tankönyvben; magyarázat, vagy csak egy könnyedén odavetett szó által is könnyű azt elsimítani, vagy éppen láthatatlanná tenni a gyermek előtt: de mikor a tanítónak egy egész fejezet ellen kell törnie, úgy szólva meghazudtolni a tankönyvet a helyzet vál hatik igen kritikussá egyaránt könyvet s tanítót illetőleg, s ez utóbbira nézve annál inkább, mert a nyomtatásnak nagy tekintélye van. Másfelől azonban kár lenne elvesznie nyomtalanul azon sok jónak, mi a tankönyv többi részét teszi. E két szempontból kiindulva, én így e könyvet használatra ajánlani nem tudom; de ha szerző vállalkoznék a könyv átdolgozására, s ekkor a hibákat kihagyná, a jó részét a könyvnek rendszeré: kétségkívül használható, jó tankönyvvé lenne.

S. A.

EGYESÜLETI ÉLET.

Elnöki megnyitó-beszéd.

Tisztelt köri gyűlés! Nem tartozom azok táborába, kik mindenha, de főleg ily alkalommal a néptanítói bokros teendő, vagy a végzett munka sikertelen eredménye felett siralmas panaszokat hangoztatva, aggodalmat és kételyt támasztanak még azok lelkében is, kik a népnevelésügy lassúnak látszó de biztos előhaladásán teljes eredménnyel csüngenek.

Előismerem ugyan, hogy a társadalom, a nemzet manapság sokat vár és követel a néptanítótól, előismerem, hogy a néptanító sikeres munkásságának gyümölcsét igen gyakran éppen a társadalom ferde kinövései árnyékolják be, vagy éppen bünei, mint pusztító férgek, támadják meg még zsenge virágkorában s megsemmisítéssel fe-

nyegetik. — De azért, a már oly szépen fejlődésnek indult nevelés-ügyünk jelen állapota miatt, vagy jövője felől nem lehet kételyünk annál kevésbbé aggodalmunk. Az ügy, a népnevelésügy ma már nemcsak a miénk, kik annak szolgálatában állunk, hanem a társadalomé saját édes nemzetünké. Dicsően uralkodó koronás királyunk, alkotmányos kormányunk és nemzetünk szeretete örködik fölötte. S mi magunk, kiktől a társadalom, a nemzet hivatalos állásunknál fogva jogosan oly sokat vár és követel, kívánhatunk-e nagyobb figyelmet és méltánylást, mint a minőben nemzetünk ujjaalakuló rövid korszakában részeltetünk s naponként részeltetünk? Bizonyára nem! Miért hát a kétely és aggodalom? Hisz előttünk állanak, mint bátorítók, munkaképtelenné vált kartársaink; előttünk az 'elhunyt kartársak özvegyei, árvái, kiknek bizonyára csak a könnyhullatás lenne kenyerök éjjel és nappal, ha nem volnának a nemzet gyámoltjai és árvái, de így nyugodtan türik sorsukat, mert a koldus-mankó helyett a megélhetés eszközt nyújtja amazok kezébe a nemzet jóakarata s ezek könyűit leörli a nemzeti kegyelet.

Miért hát a kétely és aggodalom ismét kérдем?

A nevelésügynek, a tudományak a mostani szűk pénzvisszonyok közepette egyes vidékeken közelebből emelt díszes épületei, csarnokai, mint nemzeti önállóságunk erős védbástyái, nem hirdetik e elég fényesen és ékesen a nemzet jókarátát s a már több helyen megalakult jótékonytársaságokat, ugynevezett, „rongyos egyet“-ek a társadalomnak meleg részvétét?

Bizonyára, hogy igen! Nem állítom ugyan azt, hogy ma már minden úgy van, mint a hogy lenni kelleve, de azt igen, hogy oktatásügyi miniszterünk, ki országos tanítói gyűléseink megtarthatására az országház ajtóit párszor fölnyitatta s árváink számára az ország szívében, Budapesten építendő hajléknak létesülhetését korai kilátásba helyezé, államférfiai bölcsességével s az ügy iránt viseltető példátlan jóakarátával mindent jóténni igyekszik.

Éppen azért, tisztelt pályatársak, munkálkodjunk erőnk és tehetségünkhez mérten kitartó szorgalommal s egész odaadással hivatásunk körében, a nevelésügy mezéjén; mert ha nehéz is a pályánk lend a hiven végzett kötelesség teljesítésének legszebb jutalma a megelégedés s az utókor elismerő és méltányló halála.

Legyen azért e mostani tanácskozásunk ránk, midnyájunkra nézve hasznos és épületes s a nevelésügyre sikeres!

A központi körnek általam mélyen tisztelt tagjait szívélyesen üdvözölve a gyűlést ezennel megnyitottnak nyilvánítom.

Benedek Samu.

A Kolozsvár-vidéki tanítói kör gyűlése.

A kolozsmegyei tanító-testület központi köre f. é. rendes gyűlését Kolozsvárt márczius hó 8-án tartotta meg. Nyilvános tanítást tartott ez alkalommal Schw arzel Adél kisasszony a belvárosi róm. kath. leányiskola IV-ik osztályában a számtanból, tananyaga volt: a közönséges törtek osztása egész számmal. A tanítás a megtartott bírálat alapján minden tekintetben teljesen sikerültnek nyilvánított. A tulajdonképpeni gyűlést, az állami tanítónő-képezde helyiségében, d. e 10 órakor nyitotta meg Benedek Samu köri elnök a fennebb közölt megnyitó beszéddel. Megállapítván a tárgysorozat a kör tisztviselőiül egyhangulag és közfelkiáltással az eddigiek választottak meg, ugyanis elnökké: Benedek Samu jegyzővé pedig Balázs József.

A tárgysorozat rendén Cz irják Albert polgári iskolai tanár tartott fölolvastást az „Él et k o r o k“-ról; pszichologiai és részben neveléstani szempontból jellemzi az életkorok kifejlődését szók speciális sajátosságait. Utána Dr. Bartók István polgári iskolai tanár tartott fölolvastást e tételről: „Miként folyhat be a tanító a közegészségügy javítására.“

E fontos pädagogiai napikérdést kiváló szakértelemmel tárgyalta, s a teendőket egyes tételbe foglalta össze. E kérdés tudvalevőleg a III ik országos tanítógyűlés egyik tárgyát képezi s így e tételek egyesületünk által behatóan megvitandók; ezért elhatározta a köri gyűlés, hogy e kérdés részletes tárgyalására tantestületünk nevelésügyi bizottsága kéressék fel. A fennebb idézett két érdekes fölolvastásról, miután azokat lapunkban egész terjedelmökben közölni fogjuk, a részleteket mellőzve, még csak azt kell felemlítenünk, hogy a gyűlés e kiváló szellemi élvezetért mindkét fölolvastónak jegyzőkönyvileg köszönetet nyilvánított. Az idő előhaladottsága miatt a gyűlés folytatása délután 3 órára halasztatott.

Ekkor Zonda László az erdélyi gazdasági egyesület szakértő és buzgó kertésze tartott előadást a népiskola kertészeti tananyagáról. A tananyagot tételbe foglalva részletezte. Minden egyes pontnál szakszerűen megmagyarázta a tanítandó anyagot. Ez érdekes előadás kivonatát lapunk maj számában közöljük. A szakszerű előadást élénk vita követte, melyben az előadón kívül Ben ed ek József, T ó t h Tamás, Ben ed ek Áron, és Ben ed ek Samu vettek kiválóan részt. Ennek befejeztével a köri gyűlés elismerő köszönetét nyilvánította Zonda László előadó urnak, mint a ki noha a tantestület kötelékén kívül áll, a legnagyobb készséggel vállalkozott az előadói tisztre, s mint szakember egyesületünk tagjainak sok figyelemreméltó utbaigazítással szolgált.

Az indítványok során Bocz István gyalui tanító kartársai megbizásából a jövő köri gyűlés helyéül Gyalut kéri kijelöltetni, illetőleg a központi kör tagjait ez alkalommal Gyaluba meghívja. Tekintettel azonban arra, hogy a számos központi tagnak a vidékre való kimenése sok nehézséggel jár, e meghívást a kör örömmel vette ugyan tudomásul, de e kérdés eldöntését a központi választmányra bizza. Ezután e lapok szerkesztője a országos árvaház ügyének támogatására hívta föl a kör tagjainak figyelmét, kijelentve, hogy a központi választmány e tárgyban a kezdeményezést [közelebből eszközi. Végül Váradi Károly kir. tanfelügyelő adja elő azon indítványt, hogy igyekezzenek a kör a területén levő felekezeti tanítókat is az egyesületbe bevonni, s ő hivatalos állásánál fogva oda fog hatni, hogy e tagok részére az útiköltség és napidij kieszközöltessek. Ezen indítvány elfogadtatott s a tanfelügyelő nyilatkozata örömmel vétetett tudomásul, e tárgyban a szükséges intézkedések megtételére a központi választmány kéréselt fel. Az elnök, köszönetet szavazva a tanítónő-képezde igazgatóságának a helyiség átengedéseért, a gyűlést bezárja.

R.

VEGYESEK.

— **Meghívó.** A torda-aranyosmegyei tanító-testület központi köre folyó évi I. rendes gyűlését Tordán 1881. márczius 22-én d. e. 9 órától kezdve tartja meg az állami polgári fiúiskola helyiségében, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Fölolvastás, Szabó Vilma k. a. által 3. Nyilvános tanítás a 2-ik clemi osztályban a számtanból, Jártó Imre által. 4. Vitatétel a törtek tanításáról a népiskolaiában. Előadó Borbély József. 5. A Kanyaró Mihály-féle „Iskola-tükör“ bírálat, Iszlai Márton által. 6. Indítványok tárgyalása. — E gyűlésre a kör tagjai és az érdeklődők tisztelettel meghívottnak. Varga Dénes, köri elnök.

— **Az orsz. tanítói nyugdíjtörvény módosítása tárgyában** a „Pozsonym. tanítótestület“ fölíratot intézett a közoktatási kormányhoz. Nevezett tanító-testület ugyanis a következő módosításokat kérelmezi: 1. Számítottassék 80 (nem 40) szolgálati év. 2. Az özvegyek segélydíja a férj nyugdíjának 80%-jé képezze (nem 40%-jé). 3. Töröltetni kérelmezik a törvény azon passzusát, hogy oly özvegy, ki szintén mint tanítónő vagy fizetést, vagy nyugdíj élvez, segélypénzt nem kap az orsz. tanítói nyugdíjalapból. 4. Töröltetni a törvény azon passzusát is, hogy az özvegy egy gyermeke vagy

több gyermekei létében az egyik után nem kap segélypénzt, kéri tehát, hogy minden gyermek után engedélyeztessék segélypénzt. 5. Kéri, hogy az árvák segélypénze 20-ik évük betöltéséig számíttassék (nem mint eddig, csak a 16-ikig). 6. Töröltetni kéri a törvény 25. §-át, hogy azon esetben, ha az árvák más, valamely községi, egyházi vagy ösztöndíjalapból évenként legalább is annyi segélyt élveznek, mint a mennyit nekik az orsz. nyugdíj-alap nyújtana, utóbbira nincs igényük.

— **Az orsz. magyar gazd. egyesület** iskolatakarékpénztári szakosztálya utóbbi ülésén Korizmic László elnök bejelentette, hogy jelenleg 534 iskolai takarékpénztár van hazánkban felállítva, 852 tanító vezetése alatt. Weisz B. F. örömmel látja ugyan az intézmény folytonos terjedését, de tekintve azt, hogy hazánkban 22,000 tanító van, az eddigi eredményt csekélynek tartja s indítványozza egy pályadíj kitűzését oly mére, melyben az akadályokat elhárító eszközök nevezetnének meg, s az intézmény fejlődését előmozdító eszközök soroltatnának fel. A pályadíjat (300 frank) felerészben gr. Károlyi Sándor, felerészben indítványozó bocsátja az egyesület rendelkezésére. Elnök a felajánlott adományért köszönetet mondva, tudatja, hogy a pályázatot kiírási végett az igazgatóválasztmányhoz fogja terjeszteni. Kimontotta továbbá a szakosztály, hogy a sorsolásnál oly tanítók, kik az utolsó év alatt már díjat nyertek, a legközelebbi három évben már nem jönnek a sorsoláshoz, csak a 4-ikben ismét, természetesen, ha folytonosan kezelik az iskolai takarékpénztárakat. Egyszersmind, elhatároztatott, hogy a gazdák figyelmét külön levél útján fogják felhívni az iskolai takarékpénztár intézményére. Végül bejelentetett, hogy Csekonics Endre gróf 50 frtot adott a tanítók jutalmazására.

— **A fajok közti és felekezeti gyűlölség** meggátolására a belügyminiszter szigorú intézkedéseket ajánl a hatóságoknak. Erre vonatkozó rendelete így szól: „Az ország különböző részeiből ért sítést vettem, hogy a fajok s felekezetek közötti gyűlölség terjesztésére és ez uton az azok békés együttélésének megzavarására vonatkozó igazgatások újabb időben ismét megkezdődtek és részint lelkiismeretlen öntudatossággal, részint bünyös meg gondolatatlansággal folytattnak. Ezen körülmény kötelességemmé teszi, hogy felhívjam a törvényhatóságot arra, hogy bármelyik hitfelekezet vagy bármelyik a hazában levő faj irányában felmerülő igazgatásokat a legéberebb figyelemmel kísérje, azokat csirájukban elhőjtsa, magukat az igazgatókat pedig — minden személyválogatás kizárásával — a törvény egész szigorával sújtsa, — illetőleg e célból az illetékes hatóság intézkedését minden egyes esetben haladéktalanul felhívja.

— **A zay-ugróci fametsző iskola**, melyet a pozsonyi bási iparterjesztő egyesület a múlt év végével Trencsénmegyének adott volt át — ez utóbbított e hó folyamán a vallás- és közoktatásügyi minisiterium részére vétetett át és az állami felső népiskolához lett csatolva. Tanítójául 700 frt fizetés és szabad lakás élvezetével Hahn Albert, eddigi vezetője neveztetett ki.

— **A szombathelyi államilag segélyezett polg. leányiskolában** a kötelezett tantárgyakon kívül a vallás- és közokt. miniszter intézkedése folytán a tornászat, francia-nyelv és zene mint rendes tantárgyak tanítatnak. A tanulók, kik ezen oktatásban részt vesznek, külön díjazással nem terhelhetnek, minthogy e tantárgyak tanítói az állampénztárból nyerik díjazásaikat. Tervben van egy nőipariskolának szervezése és pedig olyképen, hogy a polg. leányiskolával, mint annak felsőbb tanfolyama, hozassék szorosabb kapcsolatba. — Ezen intézet volna hivatva az úgynevezett „varró iskolákat“ pótolni, melyeknek ferde kinövései már-már társadalmi tekintetben is nem egy ízben méltó panaszok tárgyait képezik.

— **Szép alapítvány.** Gróf Keglevich István egy Aranyos-Maróton felállítandó kisdudóvó intézetre 6000 frtnyi alapítványt tett.

— **A Néptanítók Lapja** e hó elejétől hetenként kétszer jelenik meg, még pedig szerdán és szombaton.

— **Az országos tanítói árvaház** ügyében a kolozsme gyei tanítótestület körében a gyűjtés közelebről szintén kezdetét veendi. A központi választmány egy 5 tagu bizottságot küldött ki a teendő intézkedések megállapítására.

— **Franciaországban** a törvényhozás eltiltotta a kongregacionistákat az elemi oktatástól.

— **Nándor Kálmán** könyvkereskedésében (Budapesten, Károly-körút 8.) megjelent az „Ezeregy éjszaka“ teljes kiadásának I-ső füzeté. E mű, melynek nagy részét már félszázad előtt koszosra költönk, Vörösmarty Mihály is lefordította, mely azonban a könyvpiacról régóta letűnt, mindenesetre hézagot fog pótolni irodalmunkban. Mint az egyszerű, de csapongó képzelődéssel szőtt keleti költészet egyik legremekőbb terméke, kellemes olvasmányul ajánlható a legműveltebb osztálynak úgy, mint a nép számára. A füzet kiállítása izléses és díszes képekkel ellátott. Az egész mű mintegy 36 füzetből fog állani, egy füzet ára 25 kr. s előfizetés útján is megrendelhető.

— **Tauffer Ferencz**, kolozsvári jó nevű magkereskedő cégnek lapunk mai számához mellékelt árjegyzékét olvasóink figyelmébe ajánljuk.

— **A zalamegyei ált. tantestület** központi választmányának köszönetnyilvánítása a közoktatásügyi minisiterhez: Nagyméltóságú Trefort Ágoston ur! vallás- és közoktatásügyi Minisiter, legkegyelmesebb Pártfogónk! Az Eötvös-alap, és az orsz. tanítói árvaháznak jutott legfelsőbb kegyadományáról értesítve, a „Zalamegyei általános tanítótestület“ közp. választmánya f. évi febr. hóban tartott ülésében őszinte hazafias kebeléből éltette dicső Királyunkat. Midőn utódaink, árváink kitüntető segélyezéséből Magyarország tanítói erőt merítenek a tanügy szolgálatára, hálás szívvvel emlékezünk meg Nagyméltóságodnak, mint leghathatósabb Pártfogónknak a nemzet napszámosai iránt minden ténykedésében nyilvánuló örökbecsű jótéteményeiről. A magas figyelemért kiváló köszönetet nyilvánítunk egyszersmind kívánjuk, miszerint a jóságos Isten Nagyméltóságodat soká, de igen soká — a haza üdvé és a tanügynek javára éltesse!

— **Képezdei növendékek** és az egy évi önkéntesség. A kolozsvári tanítóképezde igazgató tanácsa folyamodott a m. minisiteriumhoz, az egy évi önkéntesség kedvezményének a képezdi növendékekre való kiterjesztése tárgyában. Ugy tudjuk, hogy több állami tanítóképezde s ezek közt a budapesti I. kerületi is csatlakoznak a kolozsváriak kérelméhez.

— **Vallással kezdik a tanítást.** A „Norrd. Allg. Ztg.“ írja, hogy a német közoktatásügyi minisiter felhívta a kisebb városok iskolafelügyelőit, hogy a vallásoktatásra szánt órákat két részre szakítva félóránként tartassák meg, hogy lehetővé váljék, hogy a tanítást vallással kezdjék meg mindennap.

— **Rajzkiállítás.** A német rajztanárok egyesülete pünkösdi hetében, Berlinben, a tanulók rajzai és a rajzoktatás eszközeiből rajzkiállítást rendez.

TARTALOM. A félelem pedagógiai szempontból. Ujjfalusi.

— A népiskola kertészeti tananyaga. Zonda Lászlótól. — Tárca: Gr. Széchenyi István az 1825-iki országgyűlésen. Befejező közlemény. Dr. Ferenczi Zoltán — Szemle: Sweitz népoktatásügyi statisztikája. Ausztria tanerőinek száma. Az iskolai jutalmazások Olaszországban. — Irodalom: Földrajz a népiskolák IV. V. és VI-dik oszt. számára. Irta: Barna J. Ismerteti: S. A. — Egyesületi közlemények: Elnöki megnyitó-beszéd. Benedek Samutól. — A Kolozsvár-vidéki tanítói kör gyűlése. — Vegyesek. — Melléklet: Pedagógiai Füzetek. I. sz. Rousseau élete és neveléstana. Irta: Rieger Imre, hatodik közlemény. —